

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PROGRAM SZKOŁY PODSTAWOWEJ

**PRZYSPOSOBIENIE
CZYTELNICZE I INFORMACYJNE**

Nr pr. – Dk 01-4014-26/90-

Warszawa 1994

WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PROGRAM SZKOŁY PODSTAWOWEJ

**PRZYSPOBIENIE
CZYTELNICZE I INFORMACYJNE**

WARSZAWA 1990

WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

Program zatwierdzony do realizacji w szkole podstawowej od roku szkolnego 1990/1991
zarządzeniem ministra edukacji narodowej nr 1 z dnia 15 stycznia 1990 roku (Dz. Urz.
MEN nr 1 z 1990 roku, poz .1)

Nr programu: DKO1-4014-26/90

371.2(043)

3154/b/c

CELE PRZYSPOSOBIENIA CZYTELNICZEGO I INFORMACYJNEGO

Główne cele przysposobienia czytelniczego i informacyjnego w szkole podstawowej to:

1. Zdobywanie przez uczniów określonych wiadomości i wyrabianie umiejętności służących samodzielnemu poszukiwaniu potrzebnych informacji w dokumentach bibliotecznych za pomocą warsztatu informacyjno-bibliograficznego.
2. Rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań oraz zamiłowań czytelniczych uczniów, utrwalanie potrzeby stałego kontaktu z książką i czasopiśmem.

TREŚCI KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Klasa I

(łącznie 1 godzina)

Biblioteka i jej zbiory. Czytelnia, wypożyczalnia. Zasady zachowania się w bibliotece. Obowiązek poszanowania książki – 1 godzina.

Klasa II

(łącznie 2 godziny)

Uczeń w czytelni szkolnej. Zasady zachowania się i korzystania ze zbiorów gromadzonych w czytelni. Czasopisma dla młodszych dzieci. Budowa wybranego czasopisma – 1 godzina.

Uczeń w wypożyczalni szkolnej. Układ książek w bibliotece. Zasady korzystania ze zbiorów. Katalog ilustrowany jako informacja o książce¹ – 1 godzina.

Klasa III

(łącznie 2 godziny)

Budowa książki dla dzieci: okładka i część główna – blok (trzon) książki. Informacje zawarte na stronie tytułowej: autor, tytuł (ew. ilustrator) miejsce wydania, wydawca i rok wydania. Rola ilustracji. Wartość informacyjna spisu treści – 1 godzina.

¹ Powyższe treści mogą być zrealizowane w II półroczu klasy pierwszej.

Karta katalogowa a strona tytułowa, na przykładzie łatwych książek dla dzieci.

Podstawowe informacje ze strony tytułowej a opis książki na karcie katalogowej (pierwszy stopień szczegółowości opisu bibliograficznego ¹) – 1 godzina.

OSIĄGNIĘCIA

- Po trzech latach uczeń powinien opanować następujące umiejętności:
- podejmowania prób samodzielnego wyboru książki (półki z lekturą kl. I–III, literatura piękna dla dzieci najmłodszych w działach Bw, B, Prz),
  - zachowania się w czytelnicy szkolnej i korzystania z jej zbiorów,
  - orientowania się w budowie książki i czasopiśma,
  - zrozumienia ważności podstawowych informacji umieszczonych na karcie katalogowej, będących w relacji do strony tytułowej książki.

Klasa IV

(łącznie 2 godziny)

Zawartość treściowa książki na podstawie wybranych encyklopedii i słowników lub łatwych wydawnictw popularnonaukowych (układ haseł w encyklopedii i słowniku, pozatekstowe źródła informacji – ilustracje, tabele, wykresy itp.) – 1 godzina.

Katalogi biblioteczne informacją o zbiorach (dokumentach) gromadzonych w bibliotece.

Katalog alfabetyczny. Elementy opisu na karcie katalogowej (drugi stopień szczegółowości opisu bibliograficznego ²). Układ kart w katalogu alfabetycznym, **rola hasła** w odszukaniu informacji o danej książce. **Rola sygnatury** w odszukaniu książki na półce – 1 godzina.

Klasa V

(łącznie 2 godziny)

Katalogi biblioteczne jako informacja o zbiorach (dokumentach) gromadzonych w bibliotece.

Katalog rzeczowy i jego budowa. Katalog rzeczowy a katalog alfabetyczny. Układ kart w katalogu rzeczowym a układ książek na półce. Relacja między katalogiem rzeczowym a przedmiotami szkolnymi – 1 godzina.

Zainteresowania i zamiłowania czytelnicy uczniów. Kompletowanie biblioteki domowej. Dobór wartościowych książek z różnych dziedzin lub wybranej dziedziny wiedzy – 1 godzina.

¹ PN-82/N-01152.01. Opis bibliograficzny. Książki. Warszawa: Wydawnictwa Normalizacyjne „Alfa” 1983

² Tamże

Klasa VI

(łącznie 2 godziny)

Czasopismo jako źródło aktualnej wiedzy. Jego wartość informacyjna i przydatność do poszerzania wiadomości. Struktura wybranego czasopisma: tytułatura, teksty, stałe działy, stopka redakcyjna (ewentualnie spis treści). Podział czasopism ze względu na częstotliwość ukazywania się, treść i odbiorców. Czasopisma gromadzone w bibliotece szkolnej. Zasady korzystania – *1 godzina*.

Kartoteka zagadnieniowa i osobowa. Zasady tworzenia i budowy. Opis bibliograficzny książki, fragmentu i artykułu w czasopiśmie – *1 godzina*.

Klasa VII

(łącznie 2 godziny)

Źródła informacji o książce. Katalogi, plany, informatory wydawnicze i księgarskie. Czasopisma lub ich części. Bibliografie, poradniki bibliograficzne, bibliografia załącznikowa. Inne źródła: biblioteki, wystawy, kiermasze, targi książki, radio, telewizja i inne – *1 godzina*.

Wyszukiwanie informacji na określony temat w odpowiednich źródłach: książkach, czasopismach i innych dokumentach. Sporządzanie krótkich zestawień tematycznych – *1 godzina*.

Klasa VIII

(łącznie 2 godziny)

Wyszukiwanie informacji na określony temat w zbiorach biblioteki swojej szkoły. Wykorzystanie księgozbioru podręcznego, katalogów, kartotek i in. – *1 godzina*.

Zasady korzystania z wybranych bibliotek w najbliższym rejonie, np. biblioteki szkoły średniej (liczałnej, zawodowej), biblioteki publicznej – czytelnia naukowej; formy współpracy – *1 godzina*.

OSIĄGNIĘCIA

W wyniku realizacji programu czytelniczego i informacyjnego w klasach IV-VIII uczniowie winni zdobyć następujące umiejętności:

- samodzielnego poszukiwania i wyboru potrzebnych materiałów w zbiorach biblioteki szkolnej za pomocą katalogów, kartotek, księgozbioru,
- szybkiego orientowania się w treści książki z wykorzystaniem jej aparatu naukowego (bibliografii, przypisów, indeksów, wykazów: skrótów, terminów i in.),
- sporządzania tematycznego zestawienia bibliograficznego,

- wykorzystywania czasopisma przy poszukiwaniu informacji na określony temat,
- docierania do zbiorów innych bibliotek, celowego kompletowania książek do biblioteki domowej.

UWAGI O REALIZACJI PROGRAMU

Zgodnie z ogólną tendencją odciążania uczniów od nadmiaru dodatkowych zajęć, proponuje się program skrócony w stosunku do poprzednio funkcjonującego o 1/4 objętości.¹ W zmodyfikowanym programie uwzględniono głównie treści służące przysposobieniu bibliotecznemu uczniów i rozwijaniu ich kultury czytelniczej. Treści te winien realizować nauczyciel-bibliotekarz, dając podstawę do utrwalania zdobytych przez uczniów wiadomości i umiejętności w całości procesu dydaktycznego szkoły. Wiadomo, że jednym z ważnych zadań szkoły jest przygotowanie uczniów do samokształcenia i zadanie to realizują (lub powinni) nauczyciele wszystkich przedmiotów nauczania – zgodnie ze specyfiką danego przedmiotu – w ścisłej współpracy z biblioteką.

Planowany przydział godzin

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
1	2	2	2	2	2	2	2	15

Zajęcia mogą odbywać się z uczniami całej klasy lub z grupami, najlepiej w dobrze zorganizowanej czytelnicy szkolnej. Sprzyja to lepszej efektywności nauczania, dlatego też dyrektor szkoły i nauczyciel-bibliotekarz winien wykazywać stałą troskę o wzorowe urządzenie i wyposażenie biblioteki.

Niektóre treści programu wymagają prowadzenia lekcji w mniejszych grupach ze względu na lepszą percepcję wiedzy i opanowanie umiejętności (np. ćwiczenia w posługiwaniu się katalogami bibliotecznymi). Wskazane jest to również w wypadku, gdy biblioteka dysponuje zbyt małym pomieszczeniem. Lekcje z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego umieszczone są w planie nauczania jako obowiązkowe dla wszystkich uczniów. W sytuacji, gdy nie przeznaczają się tzw. godzin fizycznych na prowadzenie wymaganych zajęć, istnieje konieczność bezpośredniego uzgadniania terminów lekcji z nauczycielami, np. na godzinach do dyspozycji wychowawcy klasy lub innych przedmiotów nauczania. W każdej szkole należy poszukiwać własnych, najbardziej korzystnych i realnych rozwiązań. Wobec aktualnych możliwości elastycznego traktowania programów nauczania, każdy nauczyciel-bibliotekarz może niektóre

¹ Program szkoły podstawowej: *Przysposobienie czytelnicze i informacyjne*. Warszawa 1983

tematy poszerzać¹ lub dokonywać odpowiednich przesunięć treści między poziomami. Spośród różnorodnych metod, form i zasad nauczania nauczyciel-bibliotekarz wybiera przede wszystkim te, które służą w miarę wszechstronnemu i sprawnemu przygotowaniu użytkownika informacji.

Proponowany program spełni swe zadania, jeśli będzie realizowany w sposób twórczy, z wykorzystaniem najnowszej literatury przedmiotu z zastosowaniem dostępnych środków dydaktycznych

---

¹ Np. temat: „Dzieje książki” proponowany obecnie dla szkoły średniej można realizować jak dotychczas w klasie VIII

BIBLIOGRAFIA

1. Andrzejewska J.: Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej. Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych kl. I–IV. „Poradnik Bibliotekarza” 1986 nr 3 s. 16–20.
2. Andrzejewska J.: Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej. Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych klas V–VIII. „Poradnik Bibliotekarza” 1986 nr 4 s. 10–14.
3. Andrzejewska J.: Przystosowanie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej. Zestawienie bibliograficzne konspektów lekcji bibliotecznych klasy VI–VIII. „Poradnik Bibliotekarza” 1989 nr 7, 8, 9 s. 33–36.
4. Andrzejewska J.: Przystosowanie czytelnicze i informacyjne. Tablice dla szkół podstawowych. Warszawa: SBP 1990.
5. Biblioteka szkolna. Przewodnik dla bibliotekarza pod red. Emilii Białkowskiej. Warszawa: WSiP 1986.
6. Bienkowska B., Chamerska H.: Zarys dziejów książki. Warszawa: CUKB 1987¹.
7. Cybulski R.: Książka współczesna. Warszawa: PWN 1986.
8. Drzewiecki M.: Współczesna biblioteka szkolna. Warszawa: BN 1980.
9. Dubowik H.: Książka i czasopismo współczesne. Warszawa: CUKB 1976.
10. Kupisiewicz Cz.: Podstawy dydaktyki ogólnej. Warszawa: PWN 1988.
11. Marszałek L. Paszport do świata. Warszawa: MAW 1986.
12. O książce. Mała encyklopedia dla nastolatków. Wrocław: „Ossolineum” 1987².

Filmy do wykorzystania podczas realizacji zajęć z przystosowania czytelniczego i informacyjnego

1. Skarby Katedry Gnieźnieńskiej. Reż. Jerzy Popiel-Popiołek. Rok prod. 1975, barwny, WFO.
2. Jak dawniej książki poprawiano. Reż. Jerzy Popiel-Popiołek. Rok prod. 1981, barwny, WFO.
3. Złoty kodeks. Reż. Jerzy Popiel-Popiołek. Rok prod. 1976, barwny, WFO.
4. Refren. Z dziejów książki. Reż. Mikołaj Haremski. Rok prod. 1986, barwny, WFO.
5. Bulla Gnieźnieńska. Reż. Jerzy Popiel-Popiołek. Rok prod. 1976, WFO.
6. Z dziejów drukarstwa. Reż. M. Wiesiołek. Rok prod. 1979, barwny, Czołówka.
7. Dzieje bibliotek. Reż. Leszek Baron. Rok prod. 1986, barwny, WFO.

¹ W wypadku wyboru w klasie VIII tematu „Dzieje książki”

² Konieczne jest wykorzystywanie także innych encyklopedii fachowych np. „Encyklopedii wiedzy o książce”

ISBN 83-02-04572-1

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994
Druk wykonano w:
Zakład Poligraficzny „COLOR CB”
ul. Królewska 27 Warszawa